

**Remissvar på huvudbetänkande av Apoteksmarknadsutredningen
Omreglering av apoteksmarknaden (SOU 2008:4)**

Miljöpartiet de Gröna föreslår landstingsstyrelsen besluta

att yttra sig över betänkandet enligt följande

Det finns flera och allvarliga oklarheter i Apoteksmarknadsutredningens förslag om en omreglerad apoteksmarknad. Ett antal viktiga frågeställningar är överhuvudtaget inte belysta. Därmed finns inte tillräckligt underlag för regeringen att gå vidare med frågan.

Huvudfrågan i utredningen borde vara innehållet i en eventuell omreglering. Miljöpartiet de Gröna kritiserar därför den aktuella utredningens fokus på om apoteken ska ägas och drivas privat eller offentligt.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har i ett särskilt yttrande avvisat förslaget till prissättningsmodell, som innebär att apoteken ska förhandla om inköspriser och rabatter trots att det är landstingen/regionerna som tillsammans med staten har merparten av betalningsansvaret. Det är svårt att se vilka positiva effekter som detta förhandlingsmoment skulle kunna ge patienter och skattebetalare. Även Konkurrensverket har avvisat förslaget och pekat på att rabatter från läkemedelsbolag kan minska apotekens vilja att ge producentoberoende och objektiv information.

Att finna den optimala lösningen för att hålla nere kostnaderna för läkemedel är komplicerat. Det finns flera faktorer som gör att man inte kan tillämpa sedvanliga marknadsmekanismer. Läkemedelsanvändaren är för det första inte någon vanlig kund då han/hon som regel inte kan bedöma kvalitet eller kostnadseffektivitet på samma sätt som gäller andra konsumtionsvaror. Priskänsligheten är låg på grund av att det finns en tredjepartsfinansiering med en skattesubvention på cirka 70 %. När högkostnadsskyddet uppnåtts spelar priset ingen roll för kunden/läkemedelsanvändaren och har därmed ingen styrande effekt.

Utredarna menar att privat drivna apotek kommer att utgöra en bättre motkraft till läkemedelsindustrin än vad Apoteket AB skulle kunna vara. Utredningen visar inte på några fakta som skulle kunna styrka ett sådant antagande. Att landstingen, som ju står för merparten av läkemedels-

2008-04-15

kostnaderna, skulle kunna prispförhandla direkt med läkemedelsindustrin, något som de själva önskar, finns inte med i utredningens förslag.

De speciella marknadsförutsättningarna liksom samhällsansvaret att kunna erbjuda befolkningen kostnadseffektiva läkemedel på lika villkor oavsett var man bor i landet kräver en reglerad marknad. Hur tillgången till läkemedel ska garanteras i glesbygden eller andra olönsamma områden framgår inte heller av utredningen.

I dagens system gäller följande kring läkemedlens priser i relation till övriga EU-länder: Läkemedelsföretagens priser är relativt höga, däremot är kostnaderna i distributionsledet relativt låga. Detsamma gäller patienternas egenavgifter. Om de privata apoteken lyckas pressa företagens priser, vem gynnas av detta, sannolikt varken finansiärerna landstingen, skattebetalarna eller apotekskunderna. Modellen haltar betänkligt.

Ovan nämnda kritiska synpunkter delas av flera av utredningens experter enligt nedanstående sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Landstings (KSL) experter menar sammanfattningsvis att en omreglering på utredningens grund riskerar att leda till högre läkemedelskostnader utan fördel för patienterna.
- Datainspektionens expert påtalar att en förutsättning för omreglering är att en ny lagstiftning om hantering av personuppgifterna finns på plats och att det underlag som ligger till grund för betänkandet är inte tillräckligt för att ”godta de enskilda individernas integritetsskydd”.
- Konkurrensverkets expert anser att det finns risk att förslaget inte leder till fler apotek, ökat öppethållande, bredare sortiment m.m. som skulle kunna gynna konsumenten.
- Läkemedelsverkets expert ser svårigheter att säkerställa att driften vid apotek sker på ett patientsäkert sätt. Vidare framförs att tillgängligheten inte har belysts tillräckligt och att det saknas skyldigheter att tillhandahålla läkemedel över hela landet. Man är kritisk mot att narkotiska läkemedel kommer att skickas på distans med risk för avledning till den illegala marknaden.
- Läkemedelsförmånsnämndens expert menar att förslaget är långt ifrån en marknadslösning och att det är svårt att bedöma effekterna på läkemedelskostnaderna. Konsumenten i är inte priskänslig p.g.a. socialförsäkringssystemet och vanliga konkurrensmekanismer fungerar inte. Förslagen är invecklade och kontrollfunktionerna är inte kostnadsberäknade.

2008-04-15

Även andra remissinstanser har kommit med kraftfull kritik. Ett viktigt exempel är Glesbygdsverket som anser att utredarens förslag inte är tillräckliga för att lösa frågan om tillgång till apotek i alla delar av landet. Utredningen har, enligt Glesbygdsverket en övertro på marknadens intresse för etableringar i gles- och landsbygd.

Utredningens förslag till nytt apotekssystem är inspirerat av det norska systemet. Norge har idag ett privat oligopol, där tre stora internationella grossistföretag tagit över apoteken. Samhällets insyn över priser och distributörernas marginaler är minimal. En statlig utvärdering av Helse- och omsorgsdepartementet från 2006 visar att kvaliteten i apotekens tjänster har försämrats sedan apoteksreformen 2001.

Begreppet farmaceutisk kompetens används av utredningen, utan att man preciserar om det rör sig om personer med apotekarutbildning eller om receptarier eller motsvarande avses. Det är stor skillnad på utbildningens längd mellan dessa grupper och det är viktigt att kompetenskraven inte urholkas hos de personer som kommer att få tillstånd att driva apotek.

Slutligen kan påpekas att utredningen valt att inte analysera situationen i Sverige före år 1971, då apoteksväsendet var privat men med tydliga regleringar av prissättning både gentemot läkemedelsföretagen och ut mot apotekskunderna. I det systemet fanns också ett ansvar att bedriva verksamhet i landets alla delar, ett ansvar som hanterades inom apotekarsocieteten med avsättning till en särskild pott till stöd för apotek i områden med litet kundunderlag.